

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”
ФІЗИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з наукової
роботи УЖНУ

_____ Студеняк І.П.

28 вересня _____ 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ
У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
Галузь знань	10- Природничі науки
Спеціальність	104 Фізика та астрономія
Освітньо програма	Фізика та астрономія
статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогічна практика у вищих навчальних закладах» для здобувачів третього рівня вищої освіти галузі знань 10 «Природничі науки» спеціальності 104 «Фізика та астрономія» освітньої програми «Фізика та астрономія».

Розробники:.

Височанський Ю.М., доктор фізико-математичних наук, професор, чл.-кор. НАНУ; зав. кафедри фізики напівпровідників;

Різак В.М., доктор фізико-математичних наук, професор, зав.кафедри твердотільної електроніки та інформаційної безпеки;

Шафраньош І.І., доктор фізико-математичних наук, професор, зав.кафедри квантової електроніки;

Карбованець М.І., кандидат фізико-математичних наук, доцент, зав.кафедри теоретичної фізики;

Гуранич П.П., кандидат фізико-математичних наук, доцент, зав.кафедри оптики

Горват А.А, кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри фізики напівпровідників

Схвалено науково-методичною комісією фізичного факультету

протокол № 1 від « 23 » вересня 2020 р.

Голова науково-методичної комісії _____ _____ М. І. Карбованець

Найменування показників	Галузь знань	Розподіл годин за навчальним планом	
		Денна форма навчання	Вечірня форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Галузь знань 10 Природничі науки	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність 104 Фізика та астрономія	1-й	1-й
Кількість модулів – 1		Семестр:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання		2	2
		Лекції: 30	
		Практичні (семінарські):	
Вид контролю: залік	Освітньо-науковий рівень	Самостійна робота:	
	доктор філософії	30	30
		Індивідуальні завдання	
		60	60

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Асистентська (педагогічна) практика здобувачів ступеня доктор філософії фізичного факультету зі спеціальності «Фізика та астрономія» є важливим компонентом освітньо-наукової програми, яка передбачає підготовку фахівців до викладацької діяльності, оволодіння ними педагогічної майстерності та методики викладання. У відповідності з навчальним планом спеціальності 104 «Фізика та астрономія» аспіранти проходять асистентську практику у II семестрі першого року навчання протягом 2 тижнів. Загальний обсяг асистентської практики складає 90 годин (3 кредити). Асистентську практику аспіранти проходять як правило, у ДВНЗ «Ужгородський національний університет» на базі фізичного факультету. Головною метою проведення асистентської практики є набуття практичних навичок та досвіду викладацької роботи, необхідних для викладання дисциплін за профілем отриманої спеціальності у вищих навчальних закладах після отримання освітньо-наукового рівня PhD.

Відповідно до освітньої програми проходження асистентської практики повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких **програмних результатів навчання**: Здатність до системного мислення, набуття нових знань та використання їх у власних наукових дослідженнях та у професійній практиці; слідування принципам наукової та професійної етики, володіння культурою правового мислення; Вміння формувати комунікаційні стратегії та взаємодіяти з науковою спільнотою та громадськістю у відповідній галузі наукової, професійної та педагогічної діяльності (ПРН 1.1, ПРН1.2, ПРН2.7-2.10, ПРН3.1, ПРН3.5, ПРН4.2-4.4).

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після проходження асистентської практики:

- оволодіння знаннями здобувачів щодо організації навчального процесу в вузах
- набуття практичних навичок щодо викладання навчальних предметів (підготовка, організація та читання лекцій, проведення семінарських занять),

Мета і завдання практики

Педагогічна практика є складовою частиною професійної підготовки і завершальним етапом практичної підготовки аспірантів університету до професійно-педагогічної діяльності.

Основною метою даної педагогічної практики є закріплення педагогічних навичок, вдосконалення знань, необхідних для роботи у вищих навчальних закладах, формування вмінь застосовувати їх у навчально-виховному процесі під час виконання функцій викладача.

Метою педагогічної практики також є:

- поглиблення і розширення теоретичних знань із спеціальних і психолого-педагогічних дисциплін, набутих здобувачами, застосування їх у вирішенні конкретних педагогічних завдань під час практики;
- формування у аспірантів психолого-педагогічних та методичних умінь викладання відповідних навчальних дисциплін у системі вищої школи;
- вироблення умінь організації основних форм навчання у вищій школі, застосування сучасних технологій і методик навчання;
- формування умінь професійного і педагогічного спілкування зі студентською аудиторією;
- виховання у аспірантів досвіду викладацької роботи, морально-етичних якостей викладача вищої школи, індивідуального творчого стилю педагогічної діяльності, потреби в самоосвіті.

Під час практики аспіранти виконують такі завдання:

- Відвідування та аналіз лекцій, семінарів, лабораторних занять викладачів фізичного факультету (не менше 10).
- Планування лекцій, семінарів, лабораторних занять на період педагогічної практики, розробка їх конспектів, проведення двох відповідних занять (лекції).
- Систематичний аналіз своєї практичної діяльності та досвіду навчально-виховної роботи вузу, ведення ***щоденника педагогічної практики***.
- Педагогічні спостереження за академічною групою під час проведення занять. Складання психолого-педагогічної характеристики групи.
- Надання кураторській і консультативній допомоги студентам молодших курсів (1-2 курс) з метою ефективною адаптації студентів до навчального процесу у вузі і підвищення успішності навчання.
- Підготовка звітної документації, звіт на кафедрі.

Очікувані результати навчання:

- оволодіння знаннями здобувачів щодо організації навчального процесу в вузах
- набуття практичних навичок щодо викладання навчальних предметів (підготовка, організація та читання лекцій, проведення семінарських занять),
- здатність до роботи у закладі вищої освіти із використанням принципів професійної етики та високої культури комунікації,
- оволодіння навиками оформлення навчально-методичної документації, необхідної для проведення занять у вузі,
- здатність до проведення психолого-педагогічних спостережень за навчальним процесом і окремими студентами, оволодіння навиками у проведенні виховних заходів,

- здатність до спілкування у науковому середовищі кафедри, вміння формувати комунікаційні стратегії у освітньому середовищі для подальшого використання набутих навичок та знань професійній діяльності в якості викладача.

Терміни проходження. Бази практики

Згідно навчальних планів практика проводиться на 1 курсі навчання за програмою доктора філософії загальною тривалістю два тижні.

Базами проходження педагогічної практики аспірантів є кафедри фізичного факультету УжНУ. Для проходження практики аспіранти можуть бути скеровані і в інші навчальні підрозділи (наприклад, коледжі), де викладаються відповідні дисципліни спеціалізації і здійснюється підготовка спеціалістів за бакалаврською програмою.

Організація практики

У перший день практики проводиться установча конференція, на якій аспірантам повідомляють мету і завдання практики, її тривалість, види і форми педагогічної діяльності студентів, порядок обліку та оцінювання їхньої роботи. Після закінчення практики аспіранти повинні подати звітну документацію. Підсумки педагогічної практики підводять на засіданнях відповідних кафедр.

Керівництво педагогічною практикою покладається на наукового керівника аспіранта, спільно з яким на першому тижні практики аспірант складає індивідуальний план. Для проходження практики аспірант разом з керівником вибирають навчальну дисципліну для проведення занять.

Графік роботи аспірантів складається відповідно до розкладу навчальних дисциплін за погодженням з професорсько-викладацьким складом відповідної кафедри.

Обов'язки аспіранта-практиканта

Аспірант -практикант зобов'язаний розпочати і завершити практику у визначений термін. Під час практики аспірант зобов'язаний дотримуватись правил внутрішнього розпорядку. Аспірант повинен якісно виконувати роботу, передбачену програмою педагогічної практики. Аспірант повинен підготувати всі необхідні звітні документи згідно вимог і відзвітуватись за виконану роботу.

Зміст практики

На першому етапі аспіранти знайомляться з системою навчально-виховної роботи кафедри, особливостями методичної, наукової та організаційної роботи викладачів кафедри, із студентською аудиторією, з якою вони будуть проводити навчальні заняття, відвідують заняття

викладачів, готують графік проведення залікових занять та інформують керівників практики.

Другий, основний етап, практики включає підготовку планів-конспектів навчальних занять та їх методичного забезпечення. Аспірантами проводяться заняття згідно встановленого графіку. На заняттях аспірантів-практикантів повинні бути присутні викладачі - керівники практики, а також інші аспіранти. Після кожного проведеного практикантом заняття має проводитись детальне обговорення, яке повинно виявити переваги й недоліки проведеного заняття (див. Додаток 1).

Під час педагогічної практики аспіранти ведуть щоденники, в яких записують у довільній формі зміст проведеної роботи, результати спостереження за навчально-виховним процесом, власною педагогічною діяльністю, особисті враження від педагогічної практики, побажання щодо її проведення. Щоденник є основою для написання звіту про практику.

Впродовж всього часу проходження практики практиканти-аспіранти проводять психолого-педагогічне спостереження за студентами академічної групи. По завершенні практики вони оформляють результати психолого-педагогічного вивчення групи. В цій роботі вони консультуються і одержують допомогу викладачів кафедр педагогіки та психології, які й оцінюють цю роботу.

На третьому, заключному етапі практики аспіранти готують звіт про практику.

Під час педагогічної практики аспіранти повинні:

- ознайомитися: з навчально-методичною та науковою роботою кафедри, на якій проводиться практика; з програмно-методичним забезпеченням навчальної дисципліни, з якої будуть проводитися заняття практикантом; із специфікою методики роботи викладачів;

- вивчити: навчальні програми дисципліни, з якої будуть проводитися практичні, семінарські, лабораторні заняття чи лекції; психологічні, вікові та індивідуальні особливості студентів групи, де будуть проводитися навчальні заняття, стан їх успішності; особливості організації та проведення науково-дослідної роботи студентів, інтереси й уподобання їх щодо виховної і позааудиторної роботи;

- формувати навички й уміння майбутньої педагогічної діяльності: відвідувати заняття викладачів кафедри; розробити розгорнутий план-конспект практичного чи семінарського, або лабораторного заняття чи лекції з навчальної дисципліни відповідно до робочої навчальної програми; провести одне залікове заняття.

По завершенні педагогічної практики подаються такі звітні документи:

- Характеристика роботи аспіранта, складена керівником практики з загальною оцінкою практики.

- Письмовий звіт (у довільній формі), де розкривається зміст виконаної роботи, висловлюються побажання, пропозиції щодо покращення умов, змісту та ін. проходження практики.

- Щоденника педагогічної практики.
- Конспект двох лекцій або практичних занять.
- Психолого-педагогічна характеристика студентської групи.

Завершується практика обговоренням результатів на засіданні кафедри.

Форми та методи контролю

Поточний контроль здійснюється науковим керівником протягом проходження аспірантами педагогічної практики шляхом аналізу та оцінки їх систематичної роботи, залікових навчальних занять.

Підсумковий контроль здійснюється у кінці проходження практики шляхом оцінювання цілісної систематичної педагогічної діяльності аспірантів протягом конкретного періоду.

При виставленні диференційованої оцінки аспіранту враховується рівень теоретичної підготовки майбутнього викладача, якість виконання завдань практики, рівень оволодіння педагогічними вміннями і навичками, ставлення до студентів, акуратність, дисциплінованість, якість оформлення документації та час її подання.

Критерії оцінювання

Педагогічна практика аспірантів оцінюється за всіма видами діяльності відповідно до розробленої системи балів

Види роботи	Кількість балів (максимальна)
Підготовка та проведення лекцій	20 балів
Конспект лекції	10 балів
Підготовка та проведення практичного заняття	20 балів
Конспект практичного заняття	10 балів
Підготовка та проведення виховних заходів зі студентами, робота помічника академнаставника	10 балів
Проведення позааудиторної роботи зі студентами за фахом	10 балів
Конспект заходу з позааудиторної роботи форми	5 балів
Звіт	10 балів
Оформлення документації	5 балів

Кожна з форм контролю оцінюються за 100-бальною системою. Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної

університетської шкали оцінювання в традиційну 4-бальну шкалу та європейську шкалу ECTS.

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)
C	75 – 84 (добре)	
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)
E	60 – 69 (достатньо)	
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)	

Вимоги до звіту

Після закінчення практики аспірант-практикант подає на кафедру наступні документи:

1. Індивідуальний план роботи аспіранта-практиканта з помітками про виконання кожного виду роботи та оцінкою за підписом наукового керівника або викладача-консультанта.

2. Конспекти лекцій із рецензією наукового керівника або викладача-консультанта методиста.

3. Конспекти семінарських (практичних) занять із рецензією наукового керівника або викладача-консультанта.

4. Аналіз відвідуваного заняття (не менш 3) інших аспірантів-практикантів.

5. Розроблену програму спецсемінару для студентів (за темою дисертаційної роботи).

6. План та протокол проведення виховних та навчальних заходів зі студентами.

7. Звіт щодо виконання індивідуального плану роботи аспіранта-практиканта.

Звіт аспіранта повинен відповідати наступним **правилам оформлення:**

1. Обсяг звіту складає довільну кількість сторінок комп'ютерного набору. До загального обсягу входять титульна сторінка, план, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел та додатки.

2. Текст набирається на аркушах паперу стандартного формату А-4 з використанням шрифтів текстового редактора Times New Roman, кеглем 14, через 1,5 інтервали з дотриманням таких розмірів полів: верхнього і нижнього – 20 мм, лівого – 30 мм, правого – 10 мм.

3. Титульна сторінка оформляється за встановленою формою (див. Додаток 2).

4. Заголовки розділів виконують великими літерами, симетрично до тексту, наприклад: ЗМІСТ, ВСТУП, ОСНОВНА ЧАСТИНА, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ. Крапку в кінці заголовку не ставлять.

5. Список використаної літератури та інших документальних джерел, використаних під час роботи, розміщуються після висновків і оформляється відповідно до чинних стандартів.

Рекомендована література

1. Артемова Л.В. Педагогіка і методика вищої школи. - К.: Кондор, 2008. -272 с.

2. Навчальний процес у вищій педагогічній школі / За ред. Мороза О.Г.- К.: НПУ, 2001. – 338с.

3. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі. - К.: Центр учбової літератури, 2007. -232 с.

4. Сліпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. – К.: НПУ, 2000. – 210с.

Пам'ятка для аналізу заняття у ВНЗ

Лекція

- ⇒ Організація студентів до навчального процесу.
- ⇒ Актуалізація досвіду і опорних знань студентів, зв'язок з попередніми заняттями.
- ⇒ Мотивація навчальної діяльності
- ⇒ Повідомлення теми, мети і завдань.
- ⇒ Логічність і композиційна доцільність плану лекцій, його відповідальність темі.
- ⇒ Джерельна база лекції: конкретність та коротка анотація пропонованої літератури.
- ⇒ Виклад матеріалу.
- ⇒ науковість та інформаційне наповнення;
- ⇒ актуальність;
- ⇒ орієнтація на спеціальність;
- ⇒ між предметні зв'язки;
- ⇒ використання інноваційних, нестандартних методів та прийомів (проблемний виклад матеріалу "мозковий штурм", моделювання ситуації тощо);
- ⇒ врахування рівня та можливостей аудиторії;
- ⇒ використання аудіо -, візуальних засобів, ТЗН, інших засобів активізації аудиторії;
- ⇒ наявність міні-висновків після питання плану та чіткого висновку в кінці лекції;
- ⇒ постановка виховних завдань, які органічно впливають з мети і змісту навчальної роботи;
- ⇒ ставлення до студентів, дотримання вимог педагогічного такту;
- ⇒ темп роботи: інтонація, сила голосу лектора, виразність та культура мовлення.
- ⇒ Підсумок: узагальнення і систематизація знань.
- ⇒ Орієнтація на індивідуальну та самостійну роботу студентів, диференціація завдань
- ⇒ Організаційне завершення лекції.

Практичне заняття

1. Організація студентів до навчального процесу.
2. Актуалізація досвіду і опорних знань студентів, зв'язок з попередніми заняттями.
3. Мотивація навчальної діяльності.
4. Повідомлення теми, мети і завдань.
5. Вивчення нового матеріалу: використання евристичних прийомів, наочності, ТЗН.

6. Первинне застосування набутих знань (колективні вправи): використання дошки, ТЗН, аудіо-, візуальних засобів, ділових ігор, моделювання ситуації.
7. Тренувальні вправи:
8. принцип систематичної послідовності, зв'язку теорії з практикою, науковості;
9. використання дидактичних матеріалів;
10. аналіз виконаних завдань.
11. Творче застосування набутого досвіду (творчі вправи):
12. принцип творчого пошуку, зв'язку теорії з практикою;
13. атмосфера загальності у колективі: "програмування" на успіх;
14. оптимальний темп роботи та оптимальне поєднання раціональною з емоційним.
15. Враховувати: чи всі студенти працюють; як викладач диференціює підхід до студентів, які психологічні прийоми заохочення та активізації використовує тощо, яка загальна психологічна атмосфера у групі.
16. Підсумок заняття.
17. Завдання для самостійної та індивідуальної роботи, диференціація завдань.
18. Організаційне завершення заняття.

Семінар

1. Організація студентів до роботи.
2. Актуалізація досвіду і опорних знань студентів, зв'язок з попередніми заняттями.
3. Мотивація навчальної діяльності.
4. Повідомлення теми, мети і завдань (постановка проблеми, використання інноваційних форм і методів).
5. Студентські виступи.
6. Наскільки самостійні і проблемні:
 - в якій мірі аналізуються викладачем;
 - чи доповнюються, трансформуються студентами;
 - рівень цитування (аналізу) першоджерел;
 - чи застосовується зіставлення, порівняння кількох позицій думок;
 - рівень обговорення, дискусії, творчого вирішення;
 - принципи систематичності і послідовності, зв'язку теорії з практикою, науковості;
 - принципи творчого пошуку;
 - атмосфера загальності у колективі: "програмування" на успіх;
 - оптимальний темп роботи та поєднання раціонального з емоційним;
 - чи робиться висновок.
7. Враховувати: чи всі студенти активні, чи роблять доповнюючі записи як викладач диференціює підхід до студентів які психологічні прийоми заохочення та активації використовує чи слідує за мовленням, використанням термінологічної лексики тощо, яка загальна психологічна атмосфера у групі чи використовуються методичні розробки викладача.

8. Підсумок заняття.
9. Завдання для самостійної та індивідуальні роботи, диференціація завдань.
10. Організаційне завершення заняття.
11. На заняттях усіх типів звертається увага на мовлення викладача, на дотримання ним нормативної вимоги щодо здійснення навчально-виховного процесу державною мовою.

ЗРАЗОК
оформлення титульної сторінки звіту за педагогічну практику
аспіранта-практиканта

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Кафедра _____

ЗВІТ
за педагогічну практику
у вищому навчальному закладі

аспіранта-практиканта 1 року навчання
напряму підготовки (спеціальності) 104 Фізика та астрономія
Ужгородського національного університету

(прізвище, ім'я, по-батькові аспіранта)

Дата звітування: _____

Підпис аспіранта-практиканта: _____

Керівник практики _____
(посада) (дата, підпис) (П.І.Б.)

Викладач-консультант (при необхідності) _____
(посада) (дата, підпис) (П.І.Б.)

Ужгород 20__р.